

LUNDS
UNIVERSITET

Ovidius et amor

En intertextuell tolkning av *Kärlekskonsten* och *Klagosånger* och analys av Ovidius syn på äktenskap, kärlek och kejsarmakt.

Filip Johnstone

Kandidatuppsats i antikens kultur och samhällsliv: AKSK04 HT 2018

Lunds universitet

Institutionen för arkeologi och antikens historia

Handledare: Lovisa Brännstedt

Abstract

In this thesis I will interpret the *Ars amatoria* and *Tristia* written by the Roman poet Ovid. He is mostly known for his poems about love and metamorphoses, and his life is closely linked with that of the emperor Augustus. That is why I have chosen to focus on how Ovid expressed himself on subjects such as love, marriage and the imperial power. The aim of this thesis is therefore to investigate how these topics are portrayed in the works of Ovid, and how his thoughts about them changed over time? I conclude by discussing how Ovid may have been more naive in both his feelings regarding love and the emperor when he wrote the *Ars amatoria*. The Ovid who, in exile, wrote *Tristia* had a much more traditional view of marriage, and the muses seem to have abandoned his writings about love. Furthermore, he pays a greater respect towards the emperor and the imperial power.

Keywords: Ovid, Roman, Poetry, Archeology, *Ars amatoria*, *Tristia*, Intertextuality, Hermeneutics, Augustus, Love, Marriage.

Tack till:

Lovisa Brännstedt för råd, hjälp och stöd genom arbetet

I: Inledning

Material och avgränsning	1
Syfte, frågeställning och metod	2
<i>Syfte och frågeställning</i>	2
<i>Teori och metod</i>	3
Forskningshistorik	4
Bakgrund	
<i>Ovidius</i>	5
<i>Elegin</i>	6
<i>Antika texters spridning</i>	7

II: Analys

Kärlekskonsten

<i>Äktenskapet</i>	9
<i>Kärlek och erotik</i>	12
<i>Poeten och kejsaren</i>	15

Klagosånger

<i>Äktenskapet</i>	16
<i>Kärlek och erotik</i>	19
<i>Poeten och kejsaren</i>	21

Diskussion	23
-------------------------	----

Sammanfattning	26
-----------------------------	----

III: Slutsatser	29
------------------------------	----

Avslutande reflektioner	31
--------------------------------------	----

IV: Bibliografi	32
------------------------------	----

I: Inledning

I denna uppsats vill jag genom att analysera texter av Ovidius skapa större förståelse för kulturella uttryck från antikens Rom. Jag har valt att fokusera på teman som kretsar kring kärlek då elegin är den genre Ovidius gjorde sig känd genom att skriva, och det elegiska versmåttet var i antikens Rom känt för sina kärlekspoeter. I min analys kommer jag fokusera på Ovidius texter och jämföra hans tidiga och senare diktning på områden som kretsar kring temat kärlek. Efter detta ska jag diskutera min egen analys samt ställa den mot tidigare forskning, för att sedan diskutera textanalysens roll inom studier i antik kultur och samhällsliv.

Material och avgränsning

I arbetet med denna uppsats har jag främst använt mig av två av Ovidius verk, *Kärlekskonsten* (*Ars amatoria*) och *Klagosånger* (*Tristia*). Jag har valt dessa två för att de representerar både texter av Ovidius från tiden i Rom med *Kärlekskonsten* och från hans tid i exil med *Klagosånger*. Genom att välja dessa kan jag få en bild av hur Ovidius åsikter ändras över tid. Att använda många fler verk skulle göra en bredare analys med fler nyanser men vara alldeles för stor för denna uppsats. För relevanta citat eller jämförelser kommer jag även att söka mig till andra av Ovidius verk, men analysen som helhet utgår från dessa två. Jag kommer även att avgränsa mig genom att utgå från Ovidius egna ord, och inte göra någon större analys av de olika myter han refererar till. Eftersom syfte och frågeställning har som intention skapa förståelse för hur man kan utläsa Ovidius åsikter kring kulturella fenomen snarare än en mer esoterisk tolkning känner jag att detta skulle vara överflödigt. De texter jag har läst av Ovidius är alla översatta till svenska av John W Köhler och innehåller texten på latin sida vid sida.

Syfte, frågeställning och metod

Syfte och frågeställning

Denna uppsats ska genom närläsning av texter skrivna av Ovidius skapa ökad förståelse för kulturella uttryck från antiken. Då Ovidius skrivit flera verk på temat kärlek har jag även valt detta som en röd tråd för uppsatsen. Poetens relation till kejsarmakten är också något jag vill lägga fokus på, då Ovidius öde och texter på så många sett är kopplade till kejsarmakten.

Med mängder av arkeologiska fynd och textkällor kan antiken kännas ligga väldigt nära vår moderna tid i både den världsliga samt inre världen. Detta kan vara en grund för förenklade tolkningar av de antika texterna. Genom denna uppsats vill jag föra läsaren genom min egen tolkning av Ovidius, problematisera denna samt diskutera arbetet utifrån andras tolkningar. Jag vill även diskutera hur man som arkeolog kan ha användning för textanalyser av antika texter. Mina frågeställningar för detta arbete är följande:

- Hur skildrar Ovidius kärleksrelationer i *Kärlekskonsten* och *Klagosånger*, samt hur dessa skildringar förändras över tid?
- Hur har Ovidius relation till kejsarmakten påverkat hans texter?

Teori och metod

I min analys av texterna kommer jag göra en intertextuell tolkning av tre teman i flera av Ovidius texter - äktenskap, kärlek och erotik, och relationen till kejsaren. Denna tolkning kommer vara hermeneutisk och utgå från litteratur om det allmänna livet i antikens Rom med egna reflektioner om Ovidius plats i detta. I en textanalys blir också den hermeneutiska cirkeln en metod för att läsa texterna och inte bara en bakomliggande teori eftersom jag hela tiden observerar och tolkar, och bygger senare observationer och tolkningar på de jag redan gjort.

Genom att gå igenom de teman jag valt först i *Kärlekskonsten* och sedan *Klagosånger* vill jag skapa en kronologisk analys där man kan följa Ovidius tankegång från hans tidiga till sena diktning. Efter min egen analys ska jag presentera hur tidigare forskare har tolkat texterna, och resonera kring min egen analys. Detta för att skapa två omgångar av hermeneutisk tolkning, och se om jag sedan måste omvärdera mitt resultat. För att skapa en så bred förståelse som möjligt av Ovidius kommer denna uppsats både föra läsaren genom processen för en egen tolkning och problematisera och diskutera denna tolkning.

Genom uppsatsen använder jag ord som förälskelse, kärlek och passion. När jag gör detta beskriver jag den moderna kärleksaspekten som är förknippad med ordet i fråga och inte den antika. I de fall där jag vill beskriva vad Ovidius skriver om olika aspekter av kärlek kommer jag ha en översättning av latin och en kort förklaring. Men eftersom jag har knappa kunskaper i latin och förlitar mig på översättningar är detta ingenting min analys kommer bygga på.

Forskningshistorik

Ovidius texter har fortsatt att läsas från senantiken till modern tid och varit inspiration för författare som t.ex Shakespeare, Dante och Chaucer. Trots detta har han haft en särställning inom den moderna litterära forskningen som berott mycket på att hans verk ansågs för erotiska i det medeltida Europa. Denna syn har omvärderats under de senaste två århundradena, och sedan 1970 talet har Ovidius diskuterats inom den litterära forskningen utifrån flera olika perspektiv och metoder som jag ska ta upp kort här.¹

Två av grundstenarna för den litterära forskningen om Ovidius är en intertextuell metod samt en narratologisk. Med hjälp av dessa metoder har forskare letat efter specifika genomgående teman i texterna men också fokuserat på hur poetens stil förhåller sig till elegistiska genren. Forskning med fokus på genusperspektiv samt relationen mellan Ovidius och Augustus belyses främst i poetens tidiga texter.² En trend som verkar ha blivit mer populär de senaste tjugo åren är att göra en psykoanalytisk tolkning av Ovidius texter och kanske främst karaktärerna i dessa. Denna typ av forskning innefattar också filosofiska tolkningar av främst *Metamorfoser* med fokus på Ovidius Pythagoreanism.³

I min diskussion av texterna kommer jag använda mig av Jo-Marie Claassen och Roy. K. Gibsons texter ur *A companion to Ovid* där de diskuterar *Kärlekskonsten* samt *Klagosånger* i sina respektive kapitel. Då de diskuterar de texter jag främst har baserat mitt arbete på utgör de en utmärkt grund för att diskutera verken i sin helhet istället för genom jämförelse. Diskussioner jag för mot dessa kommer också utgöra analys och reflektions delen för min andra hermeneutiska tolkning innan sammanfattningen av mitt arbete.

---

¹ Spentzon 2009, 382; Braden 2009, 442; Fyler 2009, 412-422.

² Wiedemann 1975, 264; Johnson 1997, 403.

³ Spentzon 2009, 381-393.

Bakgrund

Ovidius

Publius Ovidius Naso eller Ovidius som är namnet han är känd under föddes år 43 f.v.t i staden Sulmo utanför Rom, under den tid som är mest känd som senrepubliken. Under Ovidius uppväxt hade Octavius gått från att vara Julius Caesars adoptivson till kejsaren Augustus. Ovidius var född in i riddarståndet och fick därmed en bra utbildning i grekisk och romersk litteratur i Rom under sin uppväxt. Han påbörjade den karriär inom politiken som var väntad av en man ur riddarståndet men gav senare upp detta för poesin. Ovidius var gift tre gånger i sitt liv, men kvinnornas namn och vilka år han gift sig respektive skiljt sig är oklart.⁴ Men genom hans senare verk kan vi utläsa att det sista äktenskapet höll tills hans död år 18.

Under åren mellan ungefär 20 och 1 f.v.t skrev Ovidius flera texter med kärlek som tema, något som skulle få digra konsekvenser för poeten. Någon gång mellan år 1 och 8 v.t skedde vad Ovidius själv kallar "*två felsteg, en dikt och en dumhet*".⁵ Dikten han talar om är *Kärlekskonsten* och felsteget är månget diskuterat men okänt. Dessa två i kombination väckte dock Augustus vrede och år 8 v.t skickades Ovidius till staden Tomis vid Svarta havets strand. Under sin tid i Tomis färdigställde han antagligen böckerna *Metamorfoser* och *Fasti* som nog hade påbörjats innan hans bannlysning. Han skrev även två mer personliga samlingar av brev som finns bevarade som *Brev från Svarta havet* och *Klagosånger*. Efter ungefär 10 år i Tomis dog Ovidius utan att få återse sin familj eller hemstad.⁶

Under tiden för Ovidius kärleksdikter hade kejsaren Augustus infört nya lagar som gjorde äktenskap till en mer politisk fråga. Politisk både i att familjer ekonomisk knöt sig samman när en dotter och en son ingick i ett äktenskap, såväl som att Augustus instiftat lagar för att senatståndet i staden skulle utöka sina familjer.⁷

---

⁴ PIR²O180 (Ovidius)

⁵ Ov. Tr. 2.207. "*crimina, carmen et error*"

⁶ Köhler 1989, 7-10; Wikander & Wikander 2003, 190-194.

⁷ Wiedemann 1975, 265; Treggiari 1991, 211f; Ingemark & Gerding 2000, 43f.

Elegin

Elegin eller mer preciserat den romerska erotiska elegin som är den litterära genre Ovidius skriver i har sitt ursprung i den hellenistiska kulturen som spreds från Grekland över hela medelhavsvärlden efter Alexander den store. Att avgöra vilken poet som skulle startat denna litterära trend är svårt, men Paul Veyne kondenserar ner detta till att poeten Kallimachos är den stora inspirationen hos de romerska poeterna verksamma under det första århundradet f.v.t.⁸ Det som kallas elegi är ett versmått eller den takt som dikterna skall läsas i. Under första århundradet f.v.t användes denna genre för att skriva om kärlek och erotik. Före Ovidius skrev poeter som Propertius elegier som blev populära i Rom, och som även lästes av och inspirerade Ovidius.⁹ Alla texter jag läst av Ovidius är elegier även de brev han skriver från Tomis.

Enligt Paul Veyne medför valet att skriva sina texter som elegier en viss litterär struktur. Texterna utgör en triangel [*threesome*]¹⁰ som utgörs av poeten, hjältinnan och läsaren själv och texterna är skrivna med detta i åtanke. Författaren och det författarego Veyne skriver om kan vara svåra att åtskilja, och elegin svävar ofta mellan verkligheten och en helt fiktiv värld påhittad av poeten. Myter, fantasier, ideal och sanningar blandas och det kan vara svårt att veta precis vad man får ut av att läsa texterna.¹¹

Något som lätt glöms när vi läser den antika poesin i böcker är att versmättet är en rytm texterna skall läsas i. Texterna var också skrivna för att framföras genom sång, och meddelandets innebörd kan säkert tas mot olika beroende på hur det framförs. Den läsande publik jag hänvisar till i nästa del är bara de som kopierade Ovidius texter. Om och när dessa framfördes behövde inte publiken vara läskunnig utan bara uppskatta sången. Med detta sagt begränsar jag uppsatsen till hur vi genom närläsning av texterna kan tolka dessa, och inte hur den uppfattats när den framförts genom uppträdanden.

---

⁸ Veyne 1988, 15-30.

⁹ Ov. *Ars am.* 3.229-333.

¹⁰ Veyne 1988, 6.

¹¹ Veyne 1988, 1-14.

Antika texters spridning

Den första pusselbiten som behövs för att tolka en författares verk är vem författaren skriver för. För att förstå vem Ovidius skrev för behöver jag få en överblick över texternas spridning i det antika Rom. Här är det svårt att få fram specifik spridning över just Ovidius verk, istället får jag presentera en överblick av hur texter generellt spreds och applicera detta på Ovidius.

Det första steget är att ta reda på vilka som kunde läsa texter överhuvudtaget. I Rom där Ovidius levde när han skrev *Kärlekskonsten* och andra texter hade läskunnigheten ökat under de två århundradena innan Ovidius. Detta på grund av ökad ekonomisk och politisk administration som krävde läs och skrivkunnighet hos en koncentration av befolkningen med social och ekonomisk makt.¹² Att anta att de rikare stånden var välutbildade i både läs och skrivkunnighet, men också att de lägre stånden i viss utsträckning kunde detta, vilket går att se t.ex på graffiti i Pompeji, känns helt rimligt.¹³ I Rom kunde Ovidius då hypotetiskt läsas av en stor mängd människor.

Den publik som först höra ett nyskrivet verk verkar ha varit trofasta vänner till författaren. Dessa vänner fungerade också som en slags korrekturläsare och kunde komma med kritik av verken.¹⁴ Eftersom Ovidius var ur riddarståndet och hade haft en del politisk uppdrag i Rom får vi anta att antagligen män ur samma samhällsskikt var hans förtrogna vänner. När författaren väl godkänt ett verk kunde vännerna också få kopior på denna, och det är då texterna kunde börja spridas både fysiskt och intellektuellt på riktigt. Böckerna skickades mellan vänner och kopierades, lästes i personliga bibliotek av de personer som hade tillgång till dessa, och kunde kopieras hos bokhandlare.¹⁵ Med detta i åtanke är det inte helt orimligt att Ovidius skrev primärt för sina vänner ur samma samhällsskikt, men han var antagligen också medveten om att dessa vänner skulle sprida texterna vidare när de väl var klara.

---

¹² Woolf 2009, 64.

¹³ Ingemark & Castoriano 2007, 75.

¹⁴ Starr 1987, 213f.

¹⁵ Starr 1987, 215-220.

Den sista viktiga aspekten när vi talar om vem en författare i just Rom skrev för är kejsaren. Det är mycket sannolikt att Augustus läste delar av den poesi som skapades i Rom.¹⁶ Det är dock inte säkert om länken mellan poesi och kejsaren fick Ovidius att skriva direkt till kejsaren som en säkerhetsåtgärd för att verken skulle falla i god ton, eller om det finns ett uns av ironi i att skriva texterna likt de poeter som arbetade närmare Augustus hov, t.ex Vergilius eller Horatius. Ovidius arbetade nämligen inte likt Vergilius och Horatius tillsammans med Maecenas, som i förlängning, då Maecenas var anställd av Augustus, betydde att de arbetade närmare kejsaren.¹⁷ En annan anledning till Ovidius omnämmanden av Augustus skulle kunna vara att det helt enkelt var en kulturell kutym att inleda texter med en dedikation till makten. Här beror svaret vi får på hur vi som läsare väljer att tolka relationen mellan Ovidius och Augustus, vilket är något jag tänker återkomma till i min analys av texterna.

---

¹⁶ Citroni 2009, 9.

¹⁷ Galinsky 1996, 246-216.

II: Analys

Kärlekskonsten

Äktenskapet

När Ovidius skrev texterna till *Kärlekskonsten* under åren fram till 1 f.v.t kallade han fortfarande Rom sitt hem, men ett precist datum för verkets utgivning är svårt att fastställa.¹⁸ Texterna är uppbyggda som en guide för män och kvinnor i Rom som vill träffa varandra, och känns riktad mot de fria männen och kvinnorna i staden. Jag blev intresserad av vad Ovidius skriver om äktenskap i detta verket, och i verkets inledning skriver han följande:

Håll er borta från mig, tunna hårband, ni tecken på kyskhet, du också, långa bård, som för att fötterna döljs! Endast ofarlig kärlek [venerem] och tillåtna hemliga träffar gäller min dikt; det lärs ej ut något straffbart i den. (Ars am. 1.31)

När jag först läste detta tänkte jag att Ovidius nog syftade till gifta kvinnor, och detta affirmerar John W Köhler i kommentarerna han skrivit till översättningen.¹⁹ Jag kunde dock inte hitta någon bra källa över vad dessa hårband eller långa bård skulle ha för anknytning till äktenskap. Kanske beskriver Ovidius bara vad han upplever som tråkigare kläder. Kärleken som dikten gäller [venerem] kommer från ordet *venus* som syftar till kärlekslust eller samlag vilket kontrasterar den kyskhet han beskriver innan. Så redan inledningsvis etablerar Ovidius vem den tilltänkta läsaren av texten är, något som kan vinkla hur vi läser texten. Eftersom Ovidius i detta stycke nog enbart syftar till kvinnor, fastställer han därmed att hemliga träffar är accepterade för gifta män men inte för gifta kvinnorna? Eller ligger detta så tidigt i texten för att vara en brasklapp i relation till de augusteiska äktenskapslagarna vilka förbjöd gifta kvinnor att vara otrogna?

---

¹⁸ Köhler i förord till *Ars amatoria/Kärlekskonsten*, 11f.

¹⁹ Köhler i kommentarer till *Ars amatoria/Kärlekskonsten*, 176.

I de två första böckerna av *Kärlekskonsten* nämner Ovidius flera gånger att gifta män borde ha affärer vid sidan av, men också att kvinnor också har rätt att ha flera män (*Ars am.* 2.385; 2.545). Dock är det oklart för mig om han också menar att gifta kvinnor får flörta eller ha utomäktenskapliga affärer. Skulle Ovidius mena att kvinnor borde få ha dessa affärer motsäger det inte bara citatet från första sidan utan även honom själv då han skriver att han är alldeles för svartsjuk för att låta sin partner ha en annan man. Ovidius pekar även på passagen från första sidan av *Kärlekskonsten* när han skriver ett försvarsbrev till kejsaren i *Klagosånger* (*Tr.* 2.247) vilket stärker min tro på att stycket skulle vara inlagt som en brasklapp för att visa att texten följer lagen.

Ett annat stycke som jag tycker speglar Ovidius syn på äktenskapet finns i den tredje boken som är riktad till kvinnor. Där skriver han att det är ansvarslös kärlek och inte den själstora kärleken [*virtus*] han förespråkar i sina texter (*Ars am.* 3.23-28). Denna kärlek tolkar jag som den äktenskapliga då *virtus* kan syfta till manlig värdighet och tapperhet eller moral. Ovidius menar här att den har en feminin aspekt,²⁰ är det därmed så att det är upp till kvinnorna att hålla äktenskapets maskulina värdighet vid liv medan det är accepterat för männen att springa runt med andra kvinnor?

Genom *Kärlekskonsten* finns det en stor avsaknad av äktenskapet som ämne. Men Ovidius gör också klart för oss i inledningen till både texten för männen och den för kvinnor att detta är meningen, texterna är inte skrivna för den sortens kärlek. Äktenskapet skildras här både som opassande för sådant Ovidius skriver om, och som en arena för dygdfull och trofast kärlek. Detta tycker jag visar att Ovidius har en idealbild för äktenskap. Den idealbild motsäger han dock i en passage som känns mer hämtad från egna erfarenheter än ett ideal.

Hustrun får gärna med gräl förfölja sin man och han hustrun, låt dem tro att de jämt för process mot varann. Sådant passar för hustrur, de medför ju gräl som sin hemgift, men -

---

²⁰ *Virtus är femininum

din flicka bör du blott unna välkomna ord! Ej enligt gällande lag har ni två gått i säng med varandra, lagens roll i ert fall övertog kärlekens [amor]²¹ makt. (Ars am. 2.153)

Här beskrivs äktenskapet som fyllt av gräl. Kanske på grund av att man och hustru blivit tvingade enligt lag att gifta sig med varandra, vilket förankrar texten med verklighetens äktenskapslagar. Här är det lagliga äktenskapet förknippat med den negativitet som är grälet, och de som inte följt lagen står med kärlekens makt över den. Har Ovidius en idealbild av äktenskapet som något skönt men har negativa tankar kring de nya lagarna i Rom?

Med hjälp av dessa stycken från *Kärlekskonsten* där Ovidius skriver kring ämnet äktenskap hoppas jag ha skapat en bild av hur hans egna tankar kring detta skulle kunna se ut. Vi kan fråga oss om råden i *Kärlekskonsten* är skrivna från en fiktiv persons synvinkel och om lättsamheten runt kärlekens spel är något Ovidius menar är skrattretande. Om texterna skulle vara skrivna som en satir, skulle vi kunna se omnämningen av äktenskapet som ett ideal Ovidius verkligen hade. Är då personer som ombuds hålla sig borta i början en grupp Ovidius anser sig själv tillhöra? Med tanke på textens längd och detaljrikedom får jag efter att ha läst *Kärlekskonsten* uppfattningen av att Ovidius förespråkade den mer fria kärleken som motsatte sig Augustus mer konservativa hållning.

---

²¹ *Amor* är en maskulin aspekt av kärleken och är förknippad med Venus.

Kärlek och erotik

När jag analyserat passager om kärlek och erotik har jag försökt identifiera vem i texten som är den aktiva respektive passiva parten i texterna. I det antika Rom var den aktiva parten kopplad till maskulinitet och den passiva till femininitet. Maskulin som manlig respektive feminin som kvinnlig är inte vad detta syftar på, utan snarare vilken roll människor hade i samlaget. Män kunde vara den passiva, och framförallt kvinnor som utförde oralsex var också aktiv. Med detta sagt var en aktiv man med en passiv kvinna eller yngre man den kulturella normen för samlag, och andra sorters samlag var förknippade med skam.²²

Kärlekskonsten utspelar sig som en instruktionsbok för att fånga en kvinna som man tycker är attraktiv, och de sammankomster han uppmanar till har redan fastställts vara lustfyllda. Män är genom texterna främst den aktiva läsande parten, även i tredje boken som är riktad till kvinnor gör sig Ovidius själv mer aktiv. Det är dock spännande när han skriver om att gemensamt uppnå klimax tillsammans under samlaget. Det ses genom ögonen på mannen som då är den aktiva parten., men slutsatsen är att samlaget är varken sett från någon passiv eller aktiv utan beskriver en gemenskap.

Uppnå gemensamt ert mål; då först är er njutning total, när samtidigt matta ni två ligger där, kvinna och man (Ars am. 2.727)

Genom *Kärlekskonsten* beskriver Ovidius endast relationen mellan man och kvinna, den aktiva och den passiva. Det är genomgående en förskönande beskrivning av samlaget vilket får mig att fundera på Ovidius egen syn på erotik. Ovidius verkar vilja se kvinnor i sitt idealtillstånd och vill inte ens att män ska få veta om att de sminkar sig (*Ars am.* 3.209). Hur han beskriver kvinnor under samlaget får mig att tänka att han idealiserar deras utseende, och hans beskrivningar påminner mig om den klassiska skulpturkonstens idealkroppar (*Am.* 1.5).²³

---

²² Ingemark & Castoriano 2007, 18-22.

²³ *Amores* 1.5 är en dikt där han beskriver ett samlag med sin hjältinna Corinna

Kanske är hans texter mer förankrade i idealistiska fantasier om kvinnor än hämtade ur egna erfarenheter som han senare skriver i *Klagosånger* (Tr. 2.355). En aspekt av erotiken Ovidius inte utforskar i sina beskrivningar av samlaget är en mer sexuell beskrivning av exempelvis kroppar.²⁴ Eftersom denna typ av mer explicit sexualitet existerade i Rom blev jag först förvånad över avsaknaden av detta i *Kärlekskonsten*. En av de beskrivningar av samlag som finns är snarare skrivna som instruktioner än en vacker eller erotisk framställning.

Djupt i sitt inre bör kvinnan få känna den njutning orgasmen ger, och ej mindre starkt än hennes älskare gör. Höras bör smickrande ord och gärna kärleksfullt mummel, även nån tvetydighet skadar ej mitt i er lek. Också du som naturen förmenat gåvan att njuta bör genom konstlade ljud låtsas du njuter ändå. Stackare hon som är slapp och känslolös i den kroppsdel vilket skall ge lika stor njutning åt kvinnor och män. Låtsas du njuta, se till blott att han inte märker du hycklar (Ars am. 3.793)

Detta citat fortsätter i några rader med att förklara hur kvinnan kan låtsas känna njutning under ett samlag. För mig påminner detta mer om en regissörs anvisningar inför en scen än själva scenen som spelas, vilket mer är fallet i hans verk *Kärleksäventyr* (Am 1.5). I både dikten från *Kärleksäventyr* och citatet ovan nämns denna tvetydighet. I fallet från *Kärleksäventyr* "Tunikan ryckte jag av, den var tunn och dolde knappt något, men hon kämpade dock för att behålla den på." Detta får mig att undra om motståndet under kärleken var en generell "turn-on" i Rom eller är detta hämtat ur Ovidius egna fantasier?

Tvingas en kvinna med våld till kärlek, blir hon ej vred, utan fräckheten tar hon som en ren komplimang; den som kunde ha tvingats men undkom orörd är ledsen, fast hennes ansiktsuttryck gör att man tror hon är glad. (Ars am. 1.675)

Jag har svårt att tänka mig att bli tvingade till sex var något kvinnor drömde om under antiken, något som tycker jag visar på ett stort avstånd mellan Ovidius och de kvinnor som han gör en sak

---

²⁴ Erotisk bilder kan t.ex ses på bilder från badhus i Ingemark & Castoriano 2007, 62-69.

över att hjälpa och förstå. Jag vill också göra antagandet att Ovidius inte menar precis det han skriver i *Kärlekskonsten*, men även med detta i åtanke tycker jag dessa råd är hemska och visar på en underlägsen ställning för kvinnor som måste anpassa sig till männen önsknigar. Är *Kärlekskonsten* skriven som en satir är då frågan om de som läste den under antiken verkligen alla läste texterna som dessa, hur stor förståelse hade de för elegins litterära historia? När jag själv läste texterna första gången såg jag den som en direkt instruktionsbok, och det var endast efter närmare studier jag kan se viss tvetydighet i delar av verket.

Den passionerade kärleken sågs i Rom som en sjukdom eller något som var av ondo.²⁵ Denna åsikt delar nog även Ovidius även om hela *Kärlekskonsten* är en guide för hur man aktivt kan arbeta för att finna denna. I en bok med titeln *Botemedel mot kärlek* behandlar han hur man blir kvitt den olyckliga kärleken. I denna bok är det värt att notera att han redan på andra sidan skriver in sig själv med namn som den som ger råden.

Den gång ni lärde er älska av Naso, då var han så läsvärd; lika flitigt bör ni läsa er Naso i dag. (Rem am. 1.71)

Genom *Kärlekskonsten* skriver Ovidius i jag-form men nämner enbart sitt eget namn i avslutningen på bok två och tre. För oss idag är det inte ett stort språng från att beskriva hur vi fångar kärleken till hur vi botar den. Men kan det varit så att det var farligare för Ovidius att gå ut med namn i *Kärlekskonsten*? Han kanske redan när han skrev den insåg han att det var farligt att vara så explicit om det ämnet.

---

²⁵ Ingemark & Castoriano 2007, 32f.

Poeten och kejsaren

Den sista relation jag vill fokusera på är den mellan Ovidius och kejsaren. Först vill jag fastställa att detta inte är en kärlek mellan två personer som jag kommer utforska, utan snarare Ovidius relation och känslor till makten, personkulten och även staden Rom som förkroppsligas i Augustus. På grund av att kejsaren förekommer i *Kärlekskonsten* vill jag studera om jag skulle kunna kalla denna relation för kärlek.

I *Kärlekskonstens* första bok skriver Ovidius en hyllning till Augustus, staden och armén inför ett stundande fälttåg mot partherna (*Ars am.* 1.177-228). I denna text lyfts Augustus gudlika natur (*ingenium caeleste*) fram och hans relation till Julius Caesar nämns flertalet gånger. Ovidius beskriver också den triumf som ska följa fälttåget, vilket uttrycker en känsla av att kriget redan är vunnet. Texten känns genomgående som en genuin hyllning till Augustus om det inte vore för en sak, textens placering inuti verket. På sidorna innan hyllningen till Caesar har Ovidius börjat räkna upp olika platser i Rom som är lämpliga för att förföra kvinnor på. Han har en kort övergång till Caesar i ett eget stycke innan hyllningen börjar (*Ars am.* 1.172), men direkt efter fortsätter texten med att förklara hur fester är en bra plats för närmanden (*Ars am.* 1.229). För mig får denna hyllningspassage känslan av att ha blivit inkastad i efterhand, en säkerhetsåtgärd liknande den jag nämner i avsnittet om äktenskap i *Kärlekskonsten*. Skulle någon av Ovidius vänner i egenskap av korrekturläsare kunnat säga åt honom att en hyllning till kejsaren var på sin plats?

Att du skall segra, det spår jag och skriver den dikt som jag lovat (Ars am. 1.205)

Vem är det Ovidius lovat att skriva denna dikt? Jag har redan fastställt att jag tror att det kan ha varit åt en vän snarare än kejsaren själv. I de tidigare avsnitten har jag haft tankar om att Ovidius skulle vara kritisk mot Augustus äktenskapslagar, men att han ser till att skriva de korrekta hyllningarna tydligt i inledningen på texterna.

Klagosånger

Äktenskapet

Klagosånger är en sammanställning av texter som Ovidius skrev under sin exil i Tomis. Dessa texter refereras till som brev, men det är oklart om de verkligen ska ses som korrespondens eller självstände litterära verk.²⁶ Värt att nämna här är att Ovidius i ett brev riktat till kejsaren i *Klagosånger* skriver att hans verk är osanna och fiktioner (*Tr.* 2.355). Jag gjorde själv misstaget att vid en första genomläsning tänka på breven som korrespondens med en avsändare och en mottagare vilket kommer synas på ställen i analysen.

Genom *Klagosånger* utläser jag att Ovidius belyser kvinnans mer passiva roll på flera sätt. Han skriver brev till hustrun, som kan varit en korrespondens fram och tillbaka, men i så fall har vi bara breven skrivna från honom bevarade. I dessa prisar han ofta hustrun för sin lojalitet och jämför henne med Andromache och Penelope (*Tr.* 1.6; 2.3; 4.3; 5.2; 5.5; 5.11; 5.14).

Andromache som är den perfekta hustrun till Hektor och Penelope som väntade på Odysseus när han var iväg på haven efter kriget vid Troja. Just Homeros myter om Hektor och Odysseus är något han återkommer till när han beskriver det goda i äktenskapet (*Tr.* 1.6.19-23; *Ars am.* 3.15).

Prisar Ovidius här sin fru för att ha samma dygder som de mytomspunna kvinnorna, eller är det en uppmaning till henne att bete sig på ett visst sett? Eller vill han själv jämföra sig hjältar som Hektor och Odysseus? Detta är ett bra exempel för att visa hur svår tolkningen av Ovidius kan vara. Säkert är att han prisar de mytologiska hjältinnorna och de ideal de förespråkar. Men vad är hans intentioner med att framföra dessa ideal i texten? Och är han ironisk eller ej när han skriver om dessa? Inget av de förslag jag ger ska ses som en sanning, utan snarare hjälpa genom att vara ännu en sak att ha i åtanke för hur mångtydig Ovidius kan vara när vi själva läser hans texter.

---

²⁶ Claassen 2009, 170.

I breven till hustrun skriver Ovidius ofta om hur hon borde känna, kanske på grund av en rädsla för att hon ska glömma bort honom.

Är du sorgsen? Jag vill inte vålla dig smärta. Om du ej är det, så vore väl dock makens förlust värd din sorg (Tr. 4.3.33)

Denna anmodan tolkar jag som att Ovidius trots avståndet till hustrun vill se sig som den aktiva parten i deras äktenskap, men detta är ju också bara en envägskommunikation vi har tillgång till vilket kan vinkla den tolkning som jag gör. En spännande skillnad här för att påvisa hur hans texter skiljer sig över tid är hur han skriver om dystra kvinnor och Andromache i *Kärlekskonsten*.

Dystra gillar vi ej; visst får Ajax älska [diligat] Tecmessa, men glada gossar som vi dras till en muntrare tös. Aldrig skulle jag be Andromache eller Tecmessa att en av dessa två blev älskarinna åt mig. (Ars am. 3.517)

Diligat här kommer från *diligo* och kan betyda en sinnlig kärlek i likhet med *virtus*.²⁷ Denna ideala kärlek som Ovidius i *Kärlekskonsten* vill hålla sig ifrån verkar i breven till hustrun vara det han nu vill uppnå. Att Ovidius räknar med att hustrun ska vara trofast cementeras redan i det första brevet henne i *Klagosånger* (Tr. 1.6.4). Han vill komma tillbaka till Rom, och han vill då fortfarande ha henne som hustru. Detta skulle också kunna ses som en omsorg för henne då kvinnor som bara varit gifta en gång hade en särställning i den romerska kulturen som *univira*.²⁸ Han verkar också via hustrun tro att han ska få kontakt med kejsaren då hon på något sätt har kontakt med Augustus hustru Livia (Tr. 1.6.27; 5.2.37). Han lovar också att hon kommer att gå till historien som hans trofasta maka (Tr. 5.14.3). Detta skulle kunna tolkas både som lovsånger eller som hot om att hon kommer glömmas bort om hon inte stannar vid hans sida. Är då Ovidius eget äktenskap byggt på trofasthet och kärlek, eller traditioner och hot? Det enda säkra vi vet är att hans hustru inte lämnade honom, även fast hon lätt hade kunnat göra detta.²⁹

---

²⁷ *Virtus* - själstor kärlek från kapitel om äktenskap i *Kärlekskonsten*.

²⁸ Ingemark & Gerding 2000, 45.

²⁹ Ingemark & Castoriano 2007, 125.

Inställningen till äktenskapet jag utläst ur *Kärlekskonsten* känns dock förändrad när jag läser breven till hustrun i *Klagosånger*. Vilken inställning Ovidius hade till äktenskapet när han skrev *Kärlekskonsten* beror också på hur mycket satir man vill läsa in i hans texter. Ur breven har jag dock svårare utläsa satir, och de känns mycket mer förankrade i poetens sanning. Ideal om trofasthet och ett traditionellt romerskt äktenskap genomsyrar texterna. Det enda som är svårt att avgöra är om det är på grund av en kärlek till hustrun eller ett desperat försök att genom henne göra sin röst hörd i Rom.

Kärlek och erotik

Ovidius skriver i *Kärlekskonsten* om hur gudar och muserna får honom att skriva, och böckerna är fyllda av hyllningar till kärlek (*Ars am.* 1.263; 2.15). I *Klagosånger* skriver han istället om hur de lämnat honom (*Tr.* 2.3), och stämningen han bygger i texterna är betydligt mer ödesmättad. När jag läst *Klagosånger* och *Brev från Svarta havet* uppstår inte samma tvivel på vad som är äkta eller inte som när jag läser hans tidiga elegier. Dessa verk innehåller, som jag tolkar det, mer äkta känslor och beskrivningar även fast de fortfarande är skrivna på det elegiska versmåtten.

Till skillnad från Ovidius hade andra romerska poeter som Propertius varit mer försiktiga i sin framställning av passion och erotik. Kan detta som Veyne skriver varit på grund av att Ovidius inte var lika lärd inom genren, eller valde han aktivt att utmana med sina texter?³⁰ Hans ånger och försvar för sin sak i *Klagosånger* gör att jag får en bild av att han varit naiv när han skrev *Kärlekskonsten*. Men skulle han inte kunna skrivit dessa brev som en cynisk och bitter man snarare än en ångerfull och ledsen?

Sån lekfull vers, den skrevs vid en rökig härd i december, och att författa sån vers blev aldrig någons fördärv. Detta förledde mig till allt annat än allvarlig diktning, men ett allvarligt straff inbragte mig mina skämt. (Tr. 2.491)

Om Ovidius nu skämtat genom *Kärlekskonsten* eller inte, och om detta skulle vara fallet för den genre han skriver, så märker jag som sagt inte av detta lika starkt i *Klagosånger*. Jag tänker att några av de lustfyllda känslor han tidigare diktat om skulle finnas med i breven till hustrun från Tomis.

Min kära hustrus födelsedag måste firas som vanligt; frambär, ni händer, fromt offret åt födelsens gud! På samma vis har Odysseus en gång, kan man tänka sig, firat sin makas högtidsdag, långt bort från hemmet någonstans. (Tr. 5.5)

---

³⁰ Veyne 1988, 88f.

Detta är inledningen till Ovidius brev till hustrun på hennes födelsedag. Det finns ingen riktig skönhetsförklaring till henne i texten, istället byter han istället fokus till sig själv och sin hemlängtan efter två rader. Om vi jämför denna inledning med den till en trofast kamrat i Rom tycker jag att texten till hustrun känns betydligt mer platonisk.

Du som står mig närmas av samtliga kära kamrater, du mitt enda skydd, stöd i min olyckas tid, vilkens tröstande ord gav en dödsmärkt själ litet livslust, liksom en låga man ger olja på nytt flammar upp, (Tr. 4.5)

Texten till vännen behandlar också Ovidius egen olycka men inte utan att samtidigt ge vännen en förskönande beskrivning brevet till hustrun saknar.³¹ Jag vill göra denna jämförelse på grund av att när jag först letade efter teman kring kärlek och erotik i *Klagosånger* fokuserade jag på breven till hustrun, eftersom jag där trodde att jag skulle kunna finna något av värde. Istället fann jag en Ovidius som verkade mer traditionell i hur han ville att sin hustru skulle bete sig. Den mer kärleksfulla Ovidius fann jag istället i breven till de kamrater i Rom han minns.

---

³¹ Detta antagande är enbart baserat på översättningen av John W Köhler.

Poeten och kejsaren

Den enda passagen jag kan hitta där han direkt skriver om en interaktion med kejsaren är i den andra boken av *Klagosånger*:

*Men jag kommer ihåg att du gillat min vandel den gång jag red förbi på den häst du höll
en riddare med. (Tr. 2.99)*

Detta vittnar om en väldigt kort direkt interaktion med kejsaren, antagligen under något av Ovidius politiska uppdrag. Genomgående i *Klagosånger* där han i flera brev vädjar till kejsaren om att få komma tillbaka till Rom är att dessa brev är riktade först till andra personer, genom vilka poeten försöker få tillgång till kejsarens nåd. Även i det försvarstal han där han skriver lång och direkt till Augustus inleds texten som en konversation mellan Ovidius och hans böcker (Tr. 2.1). Den relation mellan Ovidius och kejsar jag kan utläsa ur dessa texter är personlig från poetens håll, men verkar vara en envägskommunikation. Detta är kanske något Ovidius också vetat när han skrivit dessa.

Under Ovidius tid i Rom verkar tanken på en relation till kejsaren ha funnits där men inte mer än som en symbolisk relation, men när Ovidius skriver från Svarta havet har den symboliska relationen visat sig ha reella konsekvenser. Trots detta vill han inte ställa sig i en position att kontakta kejsaren direkt utan förhåller sig fortfarande till de relationer han har med familj och vänner inom sitt sociala stånd. Hans förhoppningar om att dessa personer kan förmedla åberopandet om hans benådning visar sig över tid inte bära någon frukt, men förändrar inte Ovidius uppfattning om sin egen position i relation till kejsaren.

I de andra delarna har jag beskrivit relationer som förhållanden mellan en aktiv respektive passiv part. Detta är svårare i relationen mellan poeten och kejsaren. Trots att Ovidius är den aktiva parten som prisar kejsaren eller ber om nåd i texterna är han också den passiva parten som inväntar kejsarens godkännande eller barmhärtighet. Hans liv ligger helt i kejsarens händer, och

kejsarens beslut ligger så nära Ovidius men ändå så långt borta. Kejsaren spelar en ständigt aktiv roll i texterna och eventuellt också i vad Ovidius tankar upptas av i Tomis. Kejsaren är inte bara en person med enstaka aktiva handlingar som påverkade Ovidius liv, utan var också det ständigt överhängande straffet Ovidius inte kunde finna någon ro i, och ständigt aktiv är den längtan Ovidius kände för att komma tillbaka till Rom.

Diskussion

Nu när jag har lagt fram egna svar på de frågeställningar jag hade inför arbetet är det tid att ställa min egen analys mot tidigare forskning. I min egen text har jag redan problematiserat vissa antaganden jag gjort. Och här vill jag även diskutera de problem som uppstått under mitt arbete. Det absolut första jag vill poängtera, och som jag gjorde redan i teori- och metoddelen, är att min egen kunskap om latin är väldigt begränsad. I de fall där jag kunnat identifiera enstaka ord och översatt dessa har jag gjort det, och jag har även haft hjälp av min handledare att förstå meningsuppbyggnader. Men för min analys har jag nästan enbart förlitat mig på översättningar till svenska. Jag skulle även kunna ha läst översättningar till engelska och gjort en jämförelse av dessa för att få en så klar bild av vad Ovidius skrivit som möjligt. Men med den mängd text jag läst skulle detta gjort arbetet större än vad det redan blev och jag hoppas jag har fångat andemeningen av Ovidius genom översättningarna.

Nu ska jag gå igenom hur två andra forskare har valt att analysera samma texter jag har arbetat med och kommentera deras arbetssätt och jämföra med de resultat jag kommit fram till.

Kärlekskonsten

I sitt inledande avsnitt om *Kärlekskonsten* anser Roy Gibson att texterna trots sitt elegiska versmått är skrivna som ett didaktiskt verk. Han går igenom hur texterna i verket skiljer sig både från Ovidius tidigare verk och andra kärlekspoeter.³² Han gör detta antagande baserat på sin erfarenhet av att läsa romersk kärlekspoesi, och tidigare forskning om hur Ovidius vill utveckla sin konstform för att senare komma att skriva verk som *Metamorfoser*. Detta är ett perspektiv jag missat under mitt arbete med texten, jag har istället arbetat med texten som att det vore en ren elegi och i någon mån arbetat utifrån hur genrens riktlinjer påverkat texten. Gibson avslutar denna inledande del med att framföra några ämnen rörande *Kärlekskonsten* som fortfarande diskuteras av forskare.³³ Ämnen som Ovidius mer 'serious message', politiken i Rom och

---

³² Gibson 2009, 90-93.

³³ Gibson 2009, 93.

kvinnan sociala roll är ämnen jag också funnit vara relevanta för när jag läst verket. Detta visar att delar av texten kan utläsas lika oberoende av den precisa kontexten. Gibson går vidare i texten och behandlar själv ämnen kretsande runt *Kärlekskonsten* som kärlekselegi, kvinnor och *lex Iulia*, samhället och Augustus, 'ErotoDidaxis', didaktisk poesi och paralleller till Cicero.³⁴ Han gör detta genom intertextuella analyser av *Kärlekskonsten* men också Ovidius andra verk, och verk av andra romerska författare. Gibson hänvisar främst till annan forskning när han diskuterar hur texten tidigare har tolkats. Jag skulle gärna sett att han när skriver om hur kvinnor ur olika samhällsstånd klädde sig hade en referens till arkeologiskt material som stärker detta snarare än att bara förlita sig på Ovidius ord. Men detta är såklart beroende på vilket fält man arbetar inom. Gibson gör också detta när han diskuterar de byggnader som porträtteras i *Kärlekskonsten* kanske där materialet varit mer tillgängligt för honom.³⁵ Det främsta jag tar med mig efter att ha läst Gibsons text är att behandla *Kärlekskonsten* som en hybrid mellan en elegi och ett didaktiskt verk snarare än en ren elegi. Att Ovidius valde att göra detta kanske påverkade i vilken grad hans texter kunde kritiserats av kejsarmakten.³⁶

Klagosånger

Jo-Marie Claassen inleder sin analys av *Klagosånger* med att problematisera hur texten kan tolkas. Ska det tolkas som en elegi likt Ovidius tidigare texter eller är detta verk något annat? Hur kan vi tolka Ovidius när han skriver om smärta, och vem skrev han för?³⁷ Hon kommer fram till att vi fortfarande kan utläsa ärligheten i texterna inte som fakta utan mer som sannolikheter och en känslomässig styrka som resonerar med oss. Hon lägger också fram att texterna inte är skrivna för en specifik läsare, att man inte ska se breven som korrespondens. Senare skriver Claassen också att Ovidius nog skrev dessa breven för sig själv också sin kärlek till skrivkonsten.³⁸ Hon går vidare att diskutera hur Ovidius stil utvecklas i *Klagosånger* och hur relationen mellan poeterna och kejsarmakten tog död på det elegiska kärleksdiktande. Hon påstår att de myter och

---

³⁴ Gibson 2009, 93-103.

³⁵ Gibson 2009, 98.

³⁶ Gibson 2009, 100f.

³⁷ Claassen 2009, 170f.

³⁸ Claassen 2009, 171f; 182.

fantasier som tidigare varit en stor del av kärleksdikterna med tiden gav vika åt mer sanna berättelser.³⁹ Vidare ger hon korta sammanfattningar av handlingarna i *Kärlekskonstens* alla texter, och går genom de teman hon tycker verket behandlar.⁴⁰ Här skriver hon kort att Ovidius skriver till sin fru med kärlek och att jämförelserna med de mytologiska hjältinnorna är hyllningar. Detta är en punkt där min egen analys skiljer sig från Claassens. Det är ingenting hon fokuserar på i sin analys, men jag tycker ändå att det kan gå att tolka Ovidius ord mångtydigt i texterna till hustrun. Claassen hittar dock en sexuell insinuation riktad mot hustrun som jag helt missat i min analys.⁴¹ Claassens text vill uppvärdera *Klagosånger* från brev skrivna av en man som vill klaga på sin nya tillvaro i exil till ett elegiskt verk vars teman är präglade av Ovidius illabefinnande tillvaro på ett psykologiskt snarare än litterärt plan.⁴² Även om Ovidius själv tyckte att hans verk inte höll hans tidigare standard håller jag med om att *Klagosånger* skall uppskattas för sina litterära kvaliteter. Jag har själv kanske gjort misstaget att inledningsvis läsa texterna mer som brev än elegiska verk.

---

³⁹ Claassen 2009, 173.

⁴⁰ Claassen 2009, 174-180.

⁴¹ Claassen 2009, 180.

⁴² Claassen 2009, 174.

Sammanfattning

Kärlekskonsten är ett verk fylld av energi, både när det kommer till författarskapet och kärleken. Ovidius målar med hjälp av grekiska och romerska myter upp en väldigt lekfull bild av förälskelse och jakten på en kvinna. Att jag väljer och skriva jakten på en kvinna istället för kärleken är på grund av det perspektiv texterna är skrivna utifrån. Första och andra boken är skriven för män, och Ovidius ställer sig på sidan av männen när han liknar denna jakt vid ett slag och kvinnor som fienden. Den tredje boken som är riktad till denna fiende, kvinnan, är dock fylld med tips som ger kvinnan en aktivare roll när de är eftertraktade av män. Men med råd om hur de ska sminka sig, klä sig och vilka spel de ska spela är min känsla att Ovidius syn på kärleksrelationer ändå i ett större perspektiv speglar den aktiva mannen som jagar efter den passiva kvinnan. Jag kan också tänka mig hur det likt ett slag där Rom strider mot parterna speglar två aktiva stridande parter, men alla vet om att det endast är Rom som är de värdiga vinnarna.

I texterna i *Klagosånger* tycker Ovidius själv att han har förlorat muserna och inspirationen han hade i sina tidigare verk. Men de är ändå fyllda av energi, energi som kommer från Ovidius längtan efter Rom och hans misär i Tomis. Skillnaden mellan de två verken är stora, den kanske främsta att texterna i *Klagosånger* riktar sig till verkliga personer i Ovidius liv, medan *Kärlekskonsten* riktar sig från en anonymare poet mot en mer allmän betraktare. Till skillnad från hans tidigaste verk är det inte förälskelsen och de tillfälliga förbindelserna som är i fokus utan en mer trofast och längtande kärlek. Men likt *Kärlekskonsten* är det fortfarande en kärlek med en aktiv man och en passiv kvinna. Han skriver mycket om sin hustrus känslor men de är alltid förknippade med sorgen över hans bannlysning. Så som jag läser det, och jag får förlita mig på översättaren, känns Ovidius uppblåst i dessa texter, som en man som tror att världen utanför alltid roterar kring honom. Storsinnet skulle kanske kunna vara att önska sin hustru att kunna vara lycklig utan honom, men antingen Ovidius själv eller äktenskapskulturen gör att han genomgående vill att hon ska vara lika sorgsen som honom själv.

Efter en egen analys kan jag nu svara på min första fråga:

- Hur skildrar Ovidius kärleksrelationer i *Kärlekskonsten* och *Klagosånger*, samt hur dessa skildringar förändras över tid?

I sina tidiga texter skildrar Ovidius förälskelsen (*venerem*) både till skrivandet och mellan man och kvinna. Kärleken verkar vara något som upptog mycket av hans tankar då flera texter och alla referenser till myter handlar specifikt om detta. Han verkar till och med tycka att kärleken är en tillräckligt viktig sakfråga, för att sätta sig tvär mot kejsarens makt. Efter att ha blivit bannlyst skildras en mer traditionell kärlek varav den mest målande är riktad mot de i Rom som förblivit hans vänner. Kärleksrelationer till kvinnor är genomgående beskrivna med män som den aktiva i förhållandet och kvinnor som den passiva. Detta är något som inte förändras över tid. Även om kvinnan har makt i förälskelsen är denna en sjukdom som kan botas, och texternas perspektiv utgår alltid från mannen. Ovidius syn på kärleken som en gudasänd förälskelse ändras, men hans syn på kvinnan som den passiva i en kärleksrelation verkar inte göra det.

Min andra fråga var:

- Hur har Ovidius relation till kejsarmakten påverkat hans texter?

I de tidiga texterna är kejsaren närvarande men mer som passiv aktör som Ovidius ändå måste förhålla sig till. I *Kärlekskonsten* finns dedikationer till kejsaren och hänvisningar till de nya lagar han infört under Ovidius livstid. Men det känns inte som om det finns en verklig koppling till en person utan snarare till den makt han representerar. I *Klagosånger* är kopplingen till kejsaren mycket mer riktad till personen genom flera texter där han ber om hans förlåtelse. Texterna genomsyras av hur liten Ovidius känner sig i förhållande till den makt kejsaren haft över hans liv. Retsamt nog för Ovidius är det en av böckerna utan den personliga kopplingen till kejsaren som har blivit mest känd genom kopplingen mellan Ovidius och kejsaren. Han skriver dock positivt om kejsaren i både de tidiga och sena verken i hans liv, även om det finns

underliggande kritik mot kejsarmakten. Frågan är då om han är uppriktig i prisandet eller om det är något han känner sig tvingad att skriva, först för att få vara verksam i Rom och senare för att ha något hopp att hänga fast vid. Relationen till kejsaren har påverkat de tidiga verken så att passagerna känns intvingade i texten, och de senare genom att få texterna att verka desperata.

III: Slutsatser

Syftet med denna uppsats har varit att skapa ökad förståelse för kulturella uttryck från antikens Rom genom att studera verk av Ovidius. Genom att fokusera på vilken roll kärleken spelade för människor under antiken kan vi i nutiden enklare närma oss deras vardagsupplevelser. För arkeologer finns det få bevarade texter som beskriver vardagens intryck som vi kan förlita oss på som arkeologer när vi försöker att föreställa oss gångna kulturers upplevda verklighet. Om vi ska kunna använda texter av poeter likt Ovidius texter för att skapa en så verklighetsnära bild för oss själv som möjligt, behöver dessa texter analyseras för att frambringa det mest "sanna" ur författarens verklighet. Om vi kan analysera texter från antiken och utläsa vad texterna säger kan vi också nå dåtidens tilltänkta åhörarna. Genom att försöka förstå vad de ville åtnjuta för kultur kan vi närmare tolka hur de upplevde sin samtid, och när vi gör det kan vi få en ökad förståelse för även deras materiella kultur.

När jag först läste *Kärlekskonsten* tyckte jag att texternas fokus låg på att vara en instruktionsbok för hur man som man hittar en kvinna i Rom. Jag tänkte mig att boken var baserad på författarens liv och erfarenheter, en tolkning som jag har fått omvärdera efter mina fördjupade studier. Hur stor vikt ligger det i vad Gibson föreslår, att verket skulle vara en ansträngning av Ovidius för att byta genre från elegi till didaktik. Om så vore fallet skulle ämnet i sig kunna vara det sekundära syftet med texten och det skulle fortfarande kunna vara ett framstående verk även om ämnet byttes mot ett annat. Hans syn på äktenskap och kärleken tycker jag i *Kärlekskonsten* känns väldigt naiv, han är för den fria kärleken och negativ till äktenskapet. Något som är förbytt när han skriver *Klagosånger* där han hyllar sin traditionella och trofasta hustru, medan han beskriver hur muserna som tidigare inspirerat honom nu är försvunna. I både *Kärlekskonsten* och *Klagosånger* vill jag dock utläsa det gudagivna kall Ovidius ger sken av att anse sig känna för skrivkonsten och dess muser och de gudar som får honom att på elegiskt versmått dikta om kärlek.

Min tolkning av Ovidius i *Klagosånger* är mörkare än exempelvis Claassens, kanske på grund av att jag har fokuserat mer på hur han behandlar äktenskapet och kärleken snarare än själva konstformen - diktningen - han utövar. Jag har också fastslagit hur Ovidius relation till kejsaren har utvecklades, och enligt mig var kejsaren under hans tidiga verk en avlägsen maktsymbol som han till och vågade kritisera, medan kejsaren i hans senare verk kom att bli till den ständigt närvarande symbolen bakom hans bannlysning, och som han flera gånger ber om nåd. Ovidius verkar ha genom loppet av sitt liv ha fått en ökad respekt för kejsarens makt, men kanske inte kejsaren själv.

Den Ovidius som jag nått fram till genom mina analyser verkar först ha varit förblindad av kärleken till sitt konstverk, och det är gudarna, muserna och poesin som står i centrum. Även senare i livet när han har förlorat sitt Rom, och både muserna och gudarna har lämnat honom har han fortfarande poesin. Något som fortfarande ger honom energi, och det visar sig i diktningen från Tomis. Ovidius själv skriver i exil om sina texter:

*Jag tror bestämt att de trots den skada de vållat skall ge sin skapare namnkunnighet,
läsas i hundratals år. (Tr. 3.3.79)*

Avslutande reflektioner

De två största hindren för mig under detta arbete har varit min egen brist på kunskap i latin, och att jag inte varit bekant med andra kärlekspoeter från antiken. Att jag inte kunnat läsa texterna på latin har under hela arbetet fått mig att tvivla på mina tolkningar, tolkar jag Ovidius eller den översättare som tolkat Ovidius? Här har jag bara fått lita på den översättning jag valt ut och hoppats att jag fortfarande kan närma mig den antika människan via någon annans ord. Att jag inte har läst många andra kärlekspoeter var ett problem märkte jag främst av när jag studerade andras forskning om Ovidius. Intertextuella kopplingar mellan olika verk, poeter och teman som jag inte har känt till har gjort att jag inte har uppfattat den humor hos Ovidius som forskare som Roy Gibson beskriver. Trots detta har jag ändå landat i att förhoppningsvis kunna diskutera teman hos Ovidius som fortfarande är relevanta för forskningen, och jag hoppas att den som läser detta åtminstone har fått en uppfattning om hur komplext det kan vara att tolka Ovidius.

IV: Bibliografi

Antika texter:

Publius Ovidius Naso, *Amores* (ed. J.W. Köhler, Stockholm 1987).

Publius Ovidius Naso, *Ars amatoria* (ed. J.W. Köhler, Stockholm 1990).

Publius Ovidius Naso *Remedia amoris* (ed. J.W. Köhler, Stockholm 1990).

Publius Ovidius Naso *Tristia* (ed. J.W. Köhler, Göteborg 1988).

Litteratur:

Braden, G. 2009. 'Ovid and Shakespeare', i *A companion to Ovid*, ed. Knox, P.E, Chichester, 442-454.

Citroni, M. 2009. 'Poetry in Augustan Rome', i *A companion to Ovid*, ed. Knox, P.E, Chichester, 8-25.

Claassen, J.M. 2009. 'Tristia', i *A companion to Ovid*, ed. Knox, P.E, Chichester, 170-182.

Fyler, J.M. 2009. 'The Medieval Ovid', i *A companion to Ovid*, ed. Knox, P.E, Chichester, 411-422.

Galinsky, K. 1996. *Augustan Culture*, Chichester.

Gibson, R.K. 2009. 'The Ars Amatoria', i *A companion to Ovid*, ed. Knox, P.E, Chichester, 90-103.

Ingemark, D. & H, Gerding. 2000. *Liv och död i antikens Rom*, Lund.

Ingemark, D. & M, Castoriano. 2007. *Kärlek och erotik i antikens Rom*, Lund.

Johnson, P.J. 1997. 'Ovid's Livia in exile', *The Classical World* Vol. 90, No. 6, 403 - 420.

Spentzon, E. 2009. 'Theorizing Ovid', i *A companion to Ovid*, ed. Knox, P.E, Chichester, 381-394.

Starr, R.J. 1987. 'The Circulation of Literary Texts in the Roman World', *The Classical Quarterly* Vol. 37, No. 1, 213 - 223.

Treggiari, S. 1991. *Roman Marriage: Iusti Coniuges From the Time of Cicero to the Time of Ulpian*, New York.

Veyne, P. 1988. *Roman erotic elegy: Love, Poetry and the West*. Översättning av David Pellauer, Chicago.

Wiedemann, T. 1975. 'The political background to Ovid's Tristia 2', *The Classical Quarterly* Vol. 25, No. 2, 264 - 271.

Wikander, C. & Ö,Wikander. 2003. *Antikens historia: Europa i vardande*, Stockholm.

Woolf, G. 2009. 'Literacy or Literacies in Rome', in *Ancient Literacies: The Culture of Reading in Greece and Rome*, eds. W.A. Johnson & H.N. Parker, New York, 46-65.